

store Afsnit om Selskabets Publikationer og dets Deltagelse i internationalt Samarbejde, derefter behandles Prisopgaver, Understøttelser, Pengevæsen, Sekretariat, Arkiv og Bibliotek, Møder, Lokaler og Inventar, de to sidste Afsnit smukt illustreret. Bindet afsluttes med praktisk indrettede Sag- og Personregistre til hele Værket.

Publikationernes Historie rummer, ligesom Afsnittet om Understøttelser, interessante Oplysninger til forskellige Værkers Historie og skildrer tillige, hvor træls og langsommeligt det har været at naa frem til en fornuftig Ordning af Spørgsmaalet om Anvendelse af fremmede Sprog. Lærerig er Fremstillingen af første Verdenskrigs ødelæggende Følger for det videnskabelige Samarbejde og af den Modstand, der mødte de Neutrales Forsøg paa at faa dette genoptaget. Synes Resultatet af alle Anstrengelserne kun ringe, har man dog fra dansk Videnskabs Side Grund til at glæde sig over de Bestræbelser, der dengang blev udfoldet herhjemme, eftersom Rask-Ørsted-Fondets Oprettelse er en Udløber deraf.

Asger Lomholts Fremstilling er overalt, som det stemmer med Værkets Plan, velgørende objektiv. Her er absolut ingen banal Festskrift-Panegyrik og intet Forsøg paa at besmykke pinlige Episoder (som fx. Schopenhauers forkastede Prisbesvarelse) eller paa at skjule, at alt indenfor Selskabets Kres ikke har været lutter Fordragelighed. Naar der undertiden faldt haarde Ord, var det ikke blot om Videnskab, men ogsaa om mere ordinære Sager. I Slutningskapitlet om Inventar, hvor man ikke venter større Affekter, er det ikke blot lige ved at komme til Proces om Selskabets gamle Stole, men i samme Kapitel træffer man desuden de voldsomste Udtryk om en herskesyg Præsident anvendt af et impulsivt Medlem, der ogsaa nok havde Smag for Magtens Sødme, og det, hvorom Kampen drejer sig er, hvordan de nye Stole og Borde skal staa i Mødesalen. Man er Asger Lomholt taknemlig for, at han ikke har forholdt os dette lille Bataillemaleri i sine Samlinger til det ærværdige Selskabs Historie.¹ R. Paulli.

Arkivar dr. Erik Kroman, der varetager undervisningen ved Københavns universitet i palæografi — om end noget karrigt uden lektortitel — har gennem det danske Sprog- og Litteraturselskab udsendt et palæografisk atlas over *Middelalderlig Skrift* beregnet til undervisningsbrug og selvstudium. I et land af Danmarks størrelse kan vi ikke i samme udstrækning som i de store

kulturlande dække de historiske hjælpevidenskaber med specialister. Godt, at vi har en saadan paa dette felt; thi palæografien taaler ingen diletantisme. Allerede tidligere foreligger fra dr. Kromans haand *Skriftens Historie i Danmark fra Reformationen til Nutiden*, der udsendtes af dansk historisk Fællesforening 1943, medens de af samme 1940 udsendte *Skriptprøver fra Tiden efter Reformationen til Midten af 19. Aarh.* var redigeret af overarkivar dr. Holger Hjelholt. — I Nordisk Kultur bind 28, har dr. Kroman yderligere skrevet om *Dansk Palæografi i Middelalderen*. Stemende med atlassets formaal belyses baade bogskriftens, diplom- og kursivskriftens udvikling her i landet gennem de valgte prøver. Indenfor alle tre grupper gives eksemplar paa den karolingske minuskel samt ældre og yngre gotisk skrift. Blandt de stykker, der repræsenterer bogskriften, bemærker vi en side af Angersfragmentet af »Saxo«, der er sat ved siden af et blad af »Exordium Caræ Insulæ« begge fra ca. 1200. De er de første eksempler paa ældre gotisk skrift. Den karolingske minuskel er repræsenteret ved 8 stykker, blandt disse er de to ældste i original bevarede danske breve: brudstykket af Erik Emuns gavebrev til domkirken i Lund fra 1135 og det smukt skrevne gavebrev til St. Peders kloster i Næstved fra Erik Lam dateret 21. marts 1140 (som stadig har sin plads i Skovklosters eller Herlufsholms arkiv). Blandt repræsentanterne for yngre gotisk skrift mærker man sig den smukt udfærdigede dom fra Hassing herredsting 1450. At faa en dom »beskrevet« var ellers ikke da sædvane, hvis vi skal dømme efter regeringens energiske bestræbelser for at gennemtvinge dette endnu et godt stykke ned i 16. aarh. Man bemærker ogsaa den velvalgte side af Roskildebispens jordebog fra ca. 1370, der ikke blot er en god skriftprøve men tillige et interessant tidsdokument, der taler et klart sprog om ødegodsets omfang i 14. aarh.s sidste halvdel. De sidste eksempler er fra ca. 1500. De to første viser hvor uoverskueligt regnskaber da førtes, og der sluttes med Christian II.s omsorgsfulde brev til sin unge dronning, der ikke maatte drikke Rinskvind, fordi hun var »hede aff kompelex oc riensk win er oc hed«, og kongen af Nørre Jylland, Mogens Gøyes opsigelsesbrev til Christian II. 4 aar senere. Begge breve viser mod en ny tid, i hvilken det vel ikke endnu var muligt for menigmand at bruge en pennestift, men dog for folk tilhørende de højeste samfundslag. Den katolske klerks skriftprivelegium var brudt, før end han med reformationen mistede sine øvrige privilegier.

Astrid Friis.